

Hegyikerékpáros „illemtan” a természetben

Útmutató hegyikerékpáros sportolók, egyesületek és versenyszervezők részére a terepen alkalmazandó szabályok és irányelvek betartásához

1. Bevezető

Ezen útmutató elsődleges célja a hegyikerékpárosok tájékoztatása a természetben rájuk vonatkozó szabályokról, legyenek amatőr- vagy versenysportolók, egyesületi vezetők vagy versenyrendezők. A sportág lehetőségei a legújabb erdőtörvényben megfogalmazottak alapján továbbra is szűkösek, ezen kereteket kell minél hatékonyabban kihasználnunk. Ennek elsődleges és alapvető feltétele minden sportoló részéről a szabályok lehető legteljesebb betartása, továbbá pedig az egyesületi vezetők, versenyrendezők részéről az együttműködés kezdeményezése a tulajdonosokkal és a kezelő szervekkel. Az útmutató segítségével nyitni szeretnénk a földtulajdonosok és a kezelő szervek felé, valamint jelezni, hogy célunk az együttműködés és a jelenleg fennálló problémák hatékony megoldása.

2. A törvények

Először is legfontosabb megismerkedni a hegyikerékpárosokra és a hegyikerékpározásra, mint sportágra vonatkozó legfontosabb szabályokkal.

„Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról” szülő, 2009. évi XXXVII. törvény ide vonatkozó tartalma:

91. §

(1) Az erdőben - annak rendeltetésétől függetlenül - üdülés, sportolás és kirándulás céljából gyalogosan bárki saját felelősségére ott tartózkodhat, amit az erdőgazdálkodó tűrni köteles, kivéve, ha

a) más jogszabály azt korlátozza, vagy

b) az arra jogosult a látogatás korlátozását az e törvényben foglaltak alapján elrendelte.

(2) Aki erdőben nem erdőgazdálkodással összefüggő tevékenység céljából tartózkodik, az e törvény alkalmazásában az erdő látogatója.

(3) Az erdőgazdálkodó és az erdő tulajdonosa az erdő látogatójától a látogatásért díjat nem kérhet, azonban jogosult a ténylegesen felmerült kárának és költségének megtérítésére.

(4) Az erdő látogatója

a) az erdei életközösségben, az erdő talajában és az erdészeti létesítményekben kárt nem okozhat,

b) az ott tartózkodók pihenését, valamint a rendeltetésszerű erdőgazdálkodási tevékenységet indokolatlanul nem zavarhatja.

(5) Üdülési, sportolási, illetőleg kirándulási célból - a kijelölt út kivételével - gyalogosan sem vehető igénybe

a) az erdősítés területe, amíg a rajtalévő faállomány a két méter átlagos magasságot el nem éri;

b) az erdőrezervátum magterülete.

92. §

(1) Az erdőben lovagolni, illetőleg járművel közlekedni csak az arra kijelölt úton szabad.

(2) Erdőben lovaglásra, valamint járműközlekedésre utat az erdőgazdálkodó javaslata alapján vagy harmadik fél kezdeményezése esetén az erdőgazdálkodó egyetértésével az erdészeti hatóság jelöl ki.

(3) Az erdészeti hatóság a kijelölést az út műszaki tulajdonságaihoz igazodva egyes járműfajtákra korlátozhatja.

(4) Az erdőben lovaglásra, valamint járműközlekedésre kijelölt utat mindenki saját felelősségére veheti igénybe.

(5) Amennyiben lovagló- és kerékpárút kijelölésére sor kerül, állami erdőben a közérdek fokozott érvényesülése érdekében törekedni kell a regionálisan is összefüggő erdei lovagló és kerékpáros útvonal hálózat kijelölésére.

93. §

(1) Az erdőgazdálkodó hozzájárulásával szabad az erdőben:

a) huszonnégy órát meghaladóan üdülési, illetőleg sportolási célból tartózkodni, táborozni, továbbá sátrat felverni;

b) turistaútvonalat kijelölni és létesíteni;

c) turisztikai berendezést, létesítményt építeni és fenntartani;

...

e) e törvényben külön nem nevesített sportversenyt rendezni.

(2) Erdőben lovas és technikai sportversenyt rendezni csak az erdőgazdálkodó hozzájárulásával és az erdészeti hatóság engedélyével lehet.

...

(6) Turista útvonalat jól láthatóan, az e törvény végrehajtására kiadott jogszabály szerint jelzéssel kell megjelölni, nyilván kell tartani.

94. §

(1) Az erdőgazdálkodó átmenetileg korlátozhatja és feltételhez kötheti az erdő egyes részeinek látogatását, amennyiben az ott-tartózkodás

a) életet vagy testi épséget veszélyeztet, vagy

b) az egyes erdőgazdálkodási munkák végzését veszélyeztet, vagy akadályozza.

(2) A vadászat időtartamára a vadászatra jogosult az erdőgazdálkodó hozzájárulásával átmenetileg korlátozhatja az erdő egyes részeinek a látogatását.

„A természet védelméről” szóló, 1996. évi LIII. törvény ide vonatkozó tartalma:

80. §

(1) Aki tevékenységével vagy mulasztásával

a) a természet védelmét szolgáló jogszabály, illetve egyedi határozat előírásait megsérti;

b) a védett természeti értéket jogellenesen veszélyeztet, károsítja, elpusztítja, vagy védett természeti terület állapotát, minőségét jogellenesen veszélyeztet, rongálja, abban kárt okoz;

c) a védett természeti területet, továbbá barlangot jogellenesen megváltoztatja, átalakítja, illetve azon vagy abban a védelem céljával össze nem egyeztethető tevékenységet folytat;

d) a védett élő szervezet, életközösség élőhelyét, illetőleg élettevékenységét jelentős mértékben zavarja;

e) a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően vége

természetvédelmi bírságot köteles fizetni.

(2) A természetvédelmi bírságot a természetvédelmi hatóság szabja ki. A természetvédelmi bírság adók módjára behajtandó köztartozás.

...

(5) A természetvédelmi bírság nem mentesít a büntetőjogi, a szabálysértési, a kártérítési felelősség, valamint a tevékenység korlátozására, felfüggesztésére, tiltására, továbbá a helyreállításra vonatkozó kötelezettség teljesítése alól.

(6) A természetvédelmi bírság kiszabására vonatkozó eljárási szabályokat, valamint a bírság mértékét és megállapításának módját a Kormány állapítja meg.

81. §

(1) Az, aki a természet védelmére vonatkozó jogszabályokat, egyedi hatósági előírásokat megszegve kárt okoz, a kárt a Polgári Törvénykönyv 345-346. §-ában foglalt szabályok szerint köteles megtéríteni.

...

3. Hegyikerékpárosok sportolóknak

Amint a törvényből kiderül, erdőben kerékpározni csak az arra kijelölt útvonalakon szabad. Sajnos az ország jelentős részén egyáltalán nincsenek, vagy csak igen csekély hosszban található igazi hegyikerékpáros turistaútvonalakat, jelentős mértékben az erdészeti mű- és dózer utak kerültek kijelölésre. Ennek egyik oka volt, hogy a régi erdőtörvény végrehajtási rendelete szerint csak 2 méter vagy annál szélesebb utakat lehetett kijelölni.

A hegyikerékpározás egyik lényegi eleme, hogy a természetben szabadon tekerhetünk, ez azonban a hatályos törvények szerint a kijelölt útvonalakon kívül nem engedélyezett – ezt a természet védelméről szóló- és az új erdőtörvény is tartalmazza.

Azon kerekeseeknek, akik letérnek a kijelölt útvonalakról, tisztában kell lenniük azzal, hogy pénzbüntetéssel is sújtható cselekményt követnek el. Az, hogy az esetek többségében egy ilyen szituációban lesz-e tényleges büntetés nagyban függ a helyi hegyikerékpáros szervezetek, hegyikerékpáros élet és az erdő kezelői közötti kapcsolaton is. Alapvető fontosságú lenne, hogy a hegyikerékpáros társadalmat ne azonosítsák és közösítsék más technikai jellegű sportágakkal, amit egy kis odafigyeléssel könnyen el lehet érni.

- Fokozottan védett területre, vagy oda, ahova tábla tiltja még a gyalogos forgalmat is, természetesen kerékpárral is szigorúan tilos belépni!
- Az erdei utakon minden esetben szem előtt kell tartani, hogy elsőbbséget élveznek a gyalogosok, valamint az erdő kezelői, munkavégzésük során!
- Természetesen az alapvető illemmel (mint például köszönés) sem rontunk a helyzetünkön. Balesetveszélyes helyzeteket kerülhetünk el azzal is, ha közöljük, hány társunk érkezik még mögöttünk.
- Erdőterületen – akár védett, akár nem – szigorúan tilos új utakat létesíteni!

4. Versenyrendezőknek

Ha versenyt szeretnénk rendezni, elsődlegesen a kezelő szervezetet kell megkeresnünk. Egyeztetnünk kell a területileg illetékes erdészettel, ez elengedhetetlen. Ha természetvédelmi területet érintő elképzelésünk van, érdemes először ebben az irányban elindulnunk, mivel az erdészettel bármiben is egyezünk meg, kikötés lesz a természetvédelmi hatóság engedélye. A természetvédelmi hatóság viszont általánosan a kezelők véleményezése alapján dönt, a megkeresendő tehát a Nemzeti Park, Nemzeti Park Igazgatóság, Tájégségvezető vagy helyi

védettség esetén az illetékes jegyző. Magántulajdonban lévő területekről szintén ezen szervek tudnak nekünk segíteni, érint-e minket ez a probléma és ha igen, kivel vegyük fel a kapcsolatot.

Fontos lenne, hogy minden hazai verseny bejelentésre kerüljön legalább az illetékes kezelő szerveknél. A nagyobb rendezvényekkel ilyen szempontból legtöbbször nincsenek problémák, jellemzőbbek a területi/helyi versenyeknél. A verseny helyszínének és útvonalának megválasztásánál körültekintően járjunk el.

- Ne kezdeményezzünk olyan területen versenyrendezést, melyeken az engedély megadása eleve kizárt, vagy konfliktusokat okozhat, például:
 - Fokozottan védett természetvédelmi oltalom alatt álló területeken,
 - Intenzív vadgazdálkodási területeken, vadaskertek, vadasparkok környékén,
 - Honvédségi kezelés alatt álló egyes területeken,
 - Vizes élőhelyek (nedves rétek, mocsarak, vízfolyások) környezetében,
 - Sziklagyepéken és környezetükben,
 - Talajerózió szempontjából veszélyeztetett területeken, talajvédelmi erdőkben.
- A célterület lehetőleg kapcsolódjon közúthoz, vagy szilárd burkolatú úthoz.
- A parkoló időjárásbiztos legyen, eső esetén se okozzon a járművek közlekedése és parkolása károkat.
- A célterület forgalma és zaja lehetőleg ne zavarja a vonzáskörzetbe eső lakosságot
- Erdőterületen az árusításért az erdő kezelője esetleg díjat kérhet, ezt előzetesen tisztázni kell.
- Figyelni kell a környezetvédelmi szempontokra: szaniter berendezések (mobil WC, vagy más engedélyezett megoldás), hulladékkezelés, zajvédelem, tűzvédelem stb.
- Az útvonal megtervezésénél javasoljuk elkerülni például:
 - A vadbúvók, sűrű, bozótosok környékét, ahol a vad nyugalomra talál,
 - A források védőzónáját,
 - A sziklagyepes lejtőket, mivel ezek különösen érzékenyek a felületi károkra,
 - Talajvédelmi erdők meredek oldalait, amik szintén érzékenyek a felszíni sérülésekre,
 - Vizes élőhelyek, tocsogók, láprétek környékét még akkor is, ha nem állnak védelem alatt,
 - Védett madarak fészkelő helyeinek környékét,
 - A fizikailag veszélyes területeket (például száraz, öreg erdőket, amikben a tartózkodás erős szél esetén veszélyes lehet

5. Egyesületeknek

Egyesületeknek, egyesületi vezetőknek javasolt a tagok által frekventáltan használt területeken illetékes kezelő szervekkel és földtulajdonosokkal kapcsolatba lépni. Ez egy részről a területileg illetékes erdészeti, másrészt pedig a Nemzeti Park Igazgatóságok, stb. – amennyiben védett területekről is szó van. A kezelő szerveket jó előre érdemes értesíteni versenyrendezési tervekről, nagyobb létszámú megmozdulásokról. Ezen felül ajánlott rendszeres kapcsolatot tartani, egyeztetéseket folytatni a lokális problémákról, felmerülő kérdésekről.

Az új erdőtörvényben foglaltak szerint például egyesületek is kezdeményezhetik kerékpáros útvonalak kijelölését. Hegyikerékpáros turistajelzés felfestése a fentiek engedélye alapján, szabvány által meghatározott módon lehetséges. Ezen egyeztetésekbe be kell vonni a Megyei Természetbarát Szövetségeket, illetőleg a környéken található turistautak állapotáért felelős szervezeteket is.

6. Zárszó

Az országban több helyen látható példa hegyikerékpáros egyesületek és erdészetek, természetvédelmi kezelő szervek, földtulajdonosok közötti jó kapcsolatra, melyekre általánosságban jellemző, hogy aktív és eredményes, kompromisszum-kész párbeszéd és együttműködés eredményei. Az új erdőtörvényben foglaltak továbbra is szűkös keretek közé zárják a hegyikerékpárosokat, amit többségében a kezelő szervek is elismernek. Elég abból a szempontból szemlélni például a kijelölt kerékpárutak kérdését, hogy két falu között sem lehetne keresztülbiciklizni egy erdőn az ottani lakosoknak. Ahogyan a gyakorlatban legtöbbször a falvak lakosaitól sem várják el ezt, úgy a hegyikerékpáros egyesületek számára is adott a lehetőség, hogy megfelelő hozzáállással, mindkét fél számára megfelelő megoldásra törekedve, kompromisszumra jussanak a kezelő szervekkel.

Magyar Mountain Bike Szakági Szövetség

Összeállította: Kéri István

Lektorálták: Judik Béla – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Nógrádi Tájegységvezető
Lévárdi György – Ipoly Erdő ZRt., Salgótarjáni Erdészetvezető
Gubola István – Nógrád Megyei Természetbarát Szövetség elnöke

2009. november 16.